

משפט וביטחון לאומי

לקט ידיעות

התכנית למשפט וביטחון לאומי
המכון למחקרי ביטחון לאומי
INSS

לקט ידיעות - דצמבר 2015

מנהלת התכנית: אל"ם (מיל') עו"ד פנינה שרביט ברוך

רכזת התכנית: עו"ד קרן אבירם

צוות המחקר: לורי בלנק, רן יוסף, בר לוי, גיא מגל, סטיב פיכמן, ענבר צדוק, יעל ששון

פרסומים ועדכונים

ידיעות מתוך ישראל

ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

ידיעות בינלאומיות

60 מילים על...

פרסומים ועדכונים

- קובץ מאמרים חדש בהוצאת המכון למחקרי ביטחון לאומי: **"המדינה האסלאמית: דגל שחור מתנוסס מעליה"** מנתח את דרכי ההתמודדות עם אתגר 'המדינה האסלאמית' וכולל פרק העוסק ב-"אתגרים המשפטיים בלחימה נגד המדינה האסלאמית", שנכתב על ידי קרן אבירם. (דצמבר 2015)
- ביום 8 בדצמבר 2015 התארח במכון למחקרי ביטחון לאומי **לואיס מורנו-אוקמפו, התובע לשעבר של בית הדין הפלילי הבינלאומי (ICC)**. במפגש הסגור, שאורגן על ידי התכנית למשפט וביטחון לאומי, נדונה חשיבותו הגוברת של בית הדין הפלילי הבינלאומי והשפעתו על התנהלותן של מדינות, כולל מדינת ישראל.
- ביום 15 בדצמבר 2015 התקיים במכון למחקרי ביטחון לאומי כנס בנושא **"פליטים ועקורים בטלטה האזורית"** בו נסקרו היבטים שונים של הנושא, כולל המסגרת המשפטית, שהוצגה על ידי פנינה שרביט ברוך.
- מאמר חדש של חוקר המכון, אואן אלתרמן, מנתח את הפצצות שדות הנפט של דאע"ש ודן במשמעותן לישראל (28 בדצמבר, **THE JERUSALEM POST**).

- בתאריכים 18-19 בינואר 2016 ייערך הכנס השנתי של המכון למחקרי ביטחון לאומי במוזיאון ארץ ישראל בתל-אביב. [הכנס השנתי ה-9: שינוי כללי המשחק?](#)

ידיעות מתוך ישראל

פסיקה

הריסות בתים

בית המשפט העליון ביטל את צו ההריסה לביתו של מפגע שביצע פיגוע דקירה בתל-אביב (אבו-חאשיה) בשל הסיבה כי עבר זמן רב (11 חודשים) ממועד הפיגוע ועד למועד שבו הוציא המפקד הצבאי את צו ההריסה. [בג"ץ 6745/15 אבו חאשיה נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית](#) (1.12.15).

בית המשפט העליון אישר, בדעת רוב, את צווי ההריסה לביתם של שני מפגעים שביצעו פיגועי טרור בירושלים, בהסתמך על תקדימי העבר של פסיקות בית המשפט העליון בסוגיה. השופט מזוז, בדעת מיעוט, סבר כי יש לצמצם את השימוש באמצעי של הריסות בתים כלפי בני משפחה חפים מפשע וקבע רשימה של נסיבות רלוונטיות שיש לבחון במסגרת החלטה כזו. [בג"ץ 8150/15 דאוד אבו ג'מל ואח' נ' מפקד פיקוד העורף ואח'](#) (22.12.15).

תזכירי חוק

טיפול בשוהים בלתי חוקיים

המשרד לביטחון פנים מציע לתקן את חוק הכניסה לישראל ולהחמיר את הענישה כלפי מעסיקים ומלינים של שוהים בלתי חוקיים, לאור מעורבותם של שוהים בלתי חוקיים בפעילות טרור. [תזכיר חוק הכניסה לישראל \(תיקון\) \(החמרת הענישה בעבירות הלנה והעסקה של שוהים בלתי חוקיים\), התשע"ו-2015](#) (פורסם ביום 27.12.15).

מאמרים

הגבלות ביטחוניות

מדוע הוציאה ישראל את הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית מחוץ לחוק? **לורנס רובין** סוקר את הקמתה ופעילותה של התנועה האסלאמית בישראל, ובמיוחד של הפלג הצפוני בראשותו של השייח' ראד סלאח, ודן בשיקולים הביטחוניים והפוליטיים שהובילו להוצאתו של הפלג הצפוני מחוץ לחוק וההשלכות הנובעות מכך (6 בדצמבר, [LAWFARE](#)).

מבצע 'צוק איתן' בעזה 2014

בנג'מין וייטס מנתח בשני מאמרים עוקבים את הביקורת על חוסר הפרופורציונאליות לכאורה בהפעלת הכוח של ישראל במבצע 'צוק איתן', וטוען שביקורת זו נובעת מיישום לא מדויק של מבחני הפרופורציונאליות לפי הדין ההומניטארי (15 בדצמבר, [LAWFARE Part 1](#) ו-18 בדצמבר, [LAWFARE Part 2](#)).

פטר מרגוליס דן בשימוש בארטילריה בשטחים מאוכלסים, ומתייחס גם לשימוש שנעשה על ידי צה"ל במבצע 'צוק איתן'. המחבר מציין כי יש להכיר בצורך הטקטי החיוני שממלאת הארטילריה בלחימה בשטחים מאוכלסים ומבהיר כי דיני הלחימה אינם אוסרים על שימוש בארטילריה בשטח בנוי, אם כי שימוש שכזה מחייב כללי פתיחה באש מפורטים ומגבילים (31 בדצמבר, [LAWFARE](#)).

ידיעות בינלאומיות

החזית נגד דאע"ש

בעקבות אימוץ החלטה [2249](#) של מועצת הביטחון, פרסם בחודש נובמבר ראש ממשלת **בריטניה**, דייוויד קמרון, [מזכר](#) לוועדת החוץ של הפרלמנט הבריטי, בו הוא הציג את הבסיס לפעולות הצבאיות של בריטניה נגד דאע"ש. לקראת הדיון בפרלמנט הבריטי על הצעת הממשלה לשימוש בכוח בסוריה (ב-2 בדצמבר), פרסמה ספריית בית הנבחרים הבריטי, ביום 1 בדצמבר, [נייר עמדה](#) מפורט (מספר 7407), הדן בבסיס המשפטי של בריטניה לשימוש בכוח בסוריה. ביום 3 בדצמבר שלחה בריטניה [מכתב](#) לנשיא מועצת הביטחון ובו הבסיס המשפטי לפעולותיה הצבאיות נגד דאע"ש בסוריה (הגנה עצמית אינדיבידואלית וקולקטיבית).

אן פטרס דנה בהחלטת הפרלמנט הגרמני לסייע מבחינה לוגיסטית וצבאית למאבק בדאע"ש ובאתגרים המשפטיים השונים העומדים בפני גרמניה והמדינות השונות בהפעלת כוח צבאי מול דאע"ש בסוריה (8 בדצמבר, [EJIL:Talk!](#)). ביום 10 בדצמבר שלחה **גרמניה** [מכתב](#) לנשיא מועצת הביטחון המציג את הבסיס המשפטי לפעולותיה הצבאיות נגד דאע"ש בסוריה (הגנה עצמית קולקטיבית).

בשני מאמרים עוקבים מציג **ג'ונתן הורוביץ** את ההצדקות המשפטיות השונות עליהן מסתמכות המדינות התוקפות בסוריה, ומנתח אותן לפי כללי המשפט הבינלאומי (7 בדצמבר, [Just Security – Part 1](#), 8 בדצמבר, [Just Security – Part 2](#)).

בעקבות מתקפת הטרור בצרפת ב-13 בנובמבר והכרזת מצב החירום במדינה, הצהירה **צרפת** ב-24 בנובמבר על החרגה מהאמנה האירופית לזכויות אדם. **מרקו מילנוביץ'** מביא את נוסח ההצהרה המלא ודן בה (13 בדצמבר, [EJIL: Talk!](#)).

ארגון אמנסטי אינטרנשיונל פרסם ביום 23 בדצמבר 2015 [דו"ח](#) המפריך את טענותיה של רוסיה כי כוחותיה הצבאיים פוגעים רק ב-"מטרות טרור" בסוריה. בעוד שרוסיה לא הודתה רשמית על פגיעה באזרחים, ארגוני זכויות אדם בסוריה מאשרים כי ההתקפות הצבאיות של רוסיה גרמו למאות אזרחים הרוגים ופגיעה בבתי חולים, בתים ואובייקטים אזרחיים נוספים. **רוסיה** דוחה בתקיפות את האשמות הארגון (23 בדצמבר, [BBC NEWS](#)).

בת' ואן שאק בוחנת בשני מאמרים עוקבים את חוקיות תקיפת מכליות הדלק של מדינה האסלאמית על ידי הקואליציה, וקובעת שהתקיפות, שלוו באזהרות מתאימות, עומדות בכללי המשפט הבינלאומי (2 בדצמבר, [Just Security–Part 1](#), 3 בדצמבר, [Just Security–Part 2](#)).

מועצת הביטחון של האו"ם קיבלה פה אחד את החלטה 2253 המרחיבה את מסגרת הסנקציות בעניין איסור מימון טרור ומחילה אותה גם על דאע"ש (17 בדצמבר, [UN Meetings Coverage & Press Releases](#)).

דיני המלחמה

בתום ארבע שנים של התייעצויות מקיפות, לא עלה בידי המדינות המהוות צדדים לאמנות ג'נבה להגיע להסכמה על מנגנון חדש שהוצע על ידי **הוועד הבינלאומי של הצלב האדום (ICRC)** וממשלת **שווייץ** לחיזוק העמידה בהוראות דיני המלחמה. במסגרת המנגנון החדש, אמור היה להיערך מפגש שנתי של מדינות החתומות על אמנות ג'נבה, שבו תוכלנה לשתף ביניהן שיטות עבודה מיטביות וידע טכני. תחת זאת הסכימו המדינות לפתוח בתהליך בין-ממשלתי למציאת דרכים לחיזוק יישומם של דיני המלחמה. ההחלטה התקבלה בוועידה הבינלאומית של הצלב האדום והסחר האדום שהתקיימה בג'נבה (13 בדצמבר [icrcblog](#)).

צ'ארלס דאנלפ מנתח מדוע גובר לאחרונה הדיון המשפטי ב-'מגנים אנושיים', דן בהנחיות שיצאו לגבי נושא זה במדריך דיני המלחמה החדש של משרד ההגנה האמריקאי, וטוען לזכותן של הנחיות אלו, תוך כדי דיון בביקורת שהועלתה נגדן (16 בדצמבר [Just Security](#)).

כוח הסיוע לאפגניסטן של האו"ם (UNAMA) בתמיכת משרד הנציב העליון של האו"ם, פרסם בדצמבר 2015 [דו"ח](#) מיוחד על מצב זכויות האדם במחוז קונדוז באפגניסטן. הדו"ח מציג ממצאים ראשוניים בנוגע להגנה על אזרחים והפרות פוטנציאליות של המשפט הבינלאומי ההומניטארי ודיני זכויות האדם, בעקבות ההתקפות וההשתלטות של הטליבאן על העיר קונדוז. הדו"ח גם מתייחס לתקיפה האווירית שבוצעה ע"י כוחות צבא בינלאומיים נגד בית החולים בקונדוז (*Médecins Sans Frontières* (MSF) ביום 3 באוקטובר 2015 (שגרמה ל-67 נפגעים : 30 הרוגים ו-37 פצועים). **ג'ונתן הורוביץ** מציג את הדו"ח ומשמעותו לארה"ב (23 בדצמבר, [Just Security](#)).

משפט בינלאומי פלילי

ביום 19 בדצמבר 2015 הועברו תומאס לובאנגה דיילו וג'רמיין קטנגה למתקן כליאה ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו לרצות את עונש מאסר העולם שנגזר עליהם **בבית הדין הפלילי הבינלאומי** (ICC). מהלך זה הנו הפעם הראשונה שבית הדין ייעד מדינה לצורכי אכיפה של עונשי מאסר עולם. ([הודעה לעיתונות של בית הדין הפלילי הבינלאומי ICC](#)).

דיני זכויות אדם בהקשר הביטחוני

רוסיה העבירה חוק בפרלמנט המאפשר לבית המשפט החוקתי של רוסיה להכריז על פסיקות של בית הדין האירופי לזכויות אדם כבלתי אכיפות במדינה. החוק הרוסי עבר באותו היום שבו בית הדין האירופי לזכויות אדם פסק נגד שירותי הביטחון של רוסיה בגין הפרת הזכות לפרטיות באמצעות שיטה של האזנות סודיות לשיחות בטלפונים ניידים (4 בדצמבר, [NEWS BBC](#)).

מרקו מילנוביץ' מנתח את פסיקת בית הדין האירופי לזכויות אדם (*Roman Zakharov v. Russia, no. 47143/06*), שקבעה כי "חוק הפיקוח" הרוסי, המאפשר מעקב אחר התקשורת האלחוטית במדינה, אינו תואם את האמנה האירופית לזכויות אדם (7 בדצמבר, [EJIL: Talk!](#)).

החלטת ביה"ד האירופי (EGC) בעניין תחולת הסכם סחר בשטח סהרה המערבית

ג'רלדו וידיגל מנתח את [ההחלטה](#) שניתנה לאחרונה על ידי בית הדין האירופי בבקשתו של ארגון ה-Frente Polisario (ארגון השחרור הלאומי של סהרה המערבית) לבטל החלטה של מועצת האיחוד האירופי, בה אושר הסכם בין האיחוד האירופי למרוקו משנת 2010 על תוצרת חקלאית

ודגה. בפסק-הדין מכיר בית הדין בזכות העמידה של הארגון וכן מורה על ביטולה החלקי של ההחלטה, ככל שהיא מתייחסת לסהרה המערבית. זאת בהתבסס על הטענה שמועצת האיחוד לא הבטיחה שאין ניצול אסור של משאבי הטבע של השטח של סהרה המערבית, שנמצא תחת שליטתה של מרוקו, באופן הפוגע בתושבי שטח זה תוך הפרה של זכויותיהם היסודיות (11) בדצמבר, [\(EJIL:Talk\)](#).

איכות הסביבה

דניאל בודנסקי דן בשאלה האם [הסכם פריז](#) הוא אכן "היסטורי". ההסכם, שאושר ע"י 196 מדינות, קובע יעד לעצירת התחממות כדור הארץ לפחות ב-2 מעלות צלזיוס, בהשוואה לעידן הטרומ-תעשייתי, עד שנת 2050 (13 בדצמבר, [Opinio Juris](#)).

60 מילים על...

הפעלת אמצעים פיזיים בחקירות ביטחוניות

בפסק דין משנת 1999 (בג"ץ 5100/94) קבע בית המשפט העליון כי הפעלת אמצעים פיזיים בחקירות אינה מותרת על פי החוק הקיים, אך כי לחוקרים שישתמשו באמצעים אלה עשוי לעמוד הסייג של "הגנת הצורך" בדיעבד, אם יתברר שפעלו באופן סביר להצלת חיי אדם, בתרחיש של "פצצה מתקתקת". ישראל היא צד לאמנה האוסרת על הפעלת עינויים ויחסי אכזרי, בלתי אנושי או משפיל.

ניתן למצוא אותנו:

© 2016 כל הזכויות שמורות
התכנית למשפט וביטחון לאומי, INSS